

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

15 Vtrùm ad inquisitionem specialem necesse sit infamiam præcedere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

damnum alicui impenderet, quod alia ratione non posset commodè auerti; interrogatus posset, & etiam deberet auctorem patefacere, etsi omnino occultum & nulla infamia laborantem, & Iudex posset opportuna remedia adhibere, vt dictum est dubit. superiore.

120 Petes, Quid si Superior sub iuramento interroget, & absque vlla restrictione iuraueris te patefacturum quidquid nosti de facto & auctore?

Resp. Eo casu non teneris patefacere, nisi quod absque iuramento licite posses, vnde non teneris, si auctor penitus est occultus, & per occultam monitionem corrigi potest. Secus si de illo est rumor, vel si aliter non putatur emendandus. Pari modo, etsi sub pœna excommunicationis præceperit, non teneris, nisi de illo sit aliqua fama, vel nisi damnū alicui inde impendat. de tali enim est huiusmodi præceptum intelligendum. Ita Siluester supra & passim alij DD. Cui addiderim, vel nisi alia ratione non speretur emendandus; quia tunc tenetur etiam absque præcepto Superioris: ergo poterit ei præcipi sub pœna excommunicationis.

DUBITATIO XV.

Vtrum ad inquisitionem specialem necesse sit infamiam præcedere.

121 *Inquisitio specialis.* Respondeo, Communis sententia DD. est, Vt Iudex possit contra aliquem in situere inquisitionem specialem tendentem ad punitionem criminum, debere præcedere aliquam infamiam auctoris. Dico Tendentem ad punitionem: quia ad malum impediendum, vt quando agitur de beneficiorum & officiorum collatione, vel de matrimonio contrahendo, licitum est inquirere de impedimentis, vel delictis personarum particularium, etsi nullus de illis sit rumor. omnia enim alioquin erūt plena incestis, sacrilegis vel nefariis coniugijs, & prauis rerum sacrarum & ciuiliū ministris. debent tamen tunc crimina Superioribus aperiri secretò, & quàm minima fieri potest fama laesione. Similiter, quando inquisitio fit ad maleficia impedienda & eorum occasiones tollendas, non requiritur infamia; vt ad auertenda homicidia, sacrilegia, furta, hæreses, & similia. vide Nauarrum in Rubr. de Iudicijs n.92.

122 *Infamia laborare debet.* Probatur hæc sententia ex cap. Inquisitionis, §. Tertia, de accusatione vbi dicitur, *Ad hæc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non labore infamia, seu clamosa insinuatio non processerit, puniendum. quinimo super hoc depositiones contra eum recipi non debere: cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.* & cap. Qualiter. 2. eodem titulo; *Sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denuntiationem charitativa monitio, & inquisitionem clamosa insinuatio præuenire.* idque probatur ibidem exemplo villicij Euangelici Luc. 16. qui primò infamatus est apud dominum suum; deinde dicitur ei, *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue.* & exemplo Sodomorum Genes. 18. de quibus Dominus ait, *Descendam & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint.* Ratio est, quia Iudex, quando ad punitionem criminum procedit, debet ex scientia publica procedere: scientia autem publica est; quæ habetur per accusationem vel confessionem rei in iudicio, vel per infamiam,

123 *Scientia publica.*

aut per facti euidenciam in conspectu Iudicis & aliorum. Confir. quia meritò quisque posset queri sibi fieri iniuriam, si in vitam eius iuridicè inquireretur, cuius fama alioquin est integra: nam per talem inquisitionem redditur suspectus.

Petes, Quanta debeat esse ista infamia?

123

Quanta infamia.

Respondeo, Non sufficere vt duo vel plures etiam iurati affirmet se vidisse illum crimen commitentem, vt expresse habetur cap. Inquisitionis; quia adhuc res est occulta, ac proinde minime per publicam inquisitionem prodenda: sed requiritur vt rumor de eo sparsus sit per maiorem partem viciniae, vel Collegij, vel Vniuersitatis in qua commoratur, vt dicatur ibidem infamia laborare, vt rectè docet Sotus de secreto, membro 2. q. 6. §. Tertium dubium, ex Bartolo. Idem ferè Caiet. q. 69. artic. 2. vbi requirit vt sit vox publica & frequens, per quam apud viros probos & prudentes meritò reddatur suspectus. quòd si constaret à maleuolis & maledicis ortam esse infamiam, non sufficeret; vt patet ex d. cap. In dubio tamen quibus auctoribus orta sit, indicenda est purgatio, saltem propter scandalum; vt notat Glossa in d. cap. Inquisitionis.

Notandum tamen est, excipi aliquot casus à DD. quibus non requiritur ad specialem inquisitionem infamia præuia de illo crimine.

124

Quando non requiritur infamia si confessus in iudicio.

Primus est, Si quis confessus sit crimen occultum in iudicio, etiam coram paucis; vt coram solo Iudice & Notario; vt colligitur ex cap. 1. de accusat. in 6. nam talis confessio inducit notorium Iuris. Idem dicendum, etiam si solum incidenter illud confessus sit, vt communiter tradunt Iurisperiti cum Bartolo in L. 2. §. Si publica. 7. ad L. Iuliam, de adulterijs. Neque refert, vtrum illud, quod sic confessus est, sit circumstantia delicti, de quo agitur, an distinctum delictum: nam etiam si sit omnino distinctum, Iudex contra illud procedere potest, vt rectè docet Nauarrus in Rubr. de Iudicijs num. 86. contra Sotum. Non tamen sufficit confessio extra iudicium, etiam si coram multis facta sit, nisi ex ea orta sit infamia, vt vult Nauarrus supra: etsi putem contrarium seruari in praxi, vt infra patebit dub. 17. nu. 157. Neque ea, qua facta est metu tormentorum, si postea tamquam metu facta reuocetur. Neque ea, quæ facta est coram Pralato incogitante, aut in aliqua epistola secreta, quam Pralatus aperuit, vt vult Sotus de secreto, membro 2. q. 6. & consentit Nauarrus supra.

Secundus est, Quando Iudici per generale inquisitionem procedenti, patefactus est auctor: tunc enim potest contra eum procedere, vt docet Nauarrus supra n. 87. contra Sotum: estque communis sententia Iurisperitorum in L. 2. §. Si publico. 7. de adulter. Nec refert, quòd testis forte peccauerit reuelando, eò quòd nulla esset infamia: quia ex quo crimen deductum est in publicam Iudicis notitiã, siue bene, siue male, ille tenetur contra illud procedere per particularem inquisitionem, & punire, vt idem contra Sotum docet, & patet ex dictis supra. Confir. quia si priuatus quispiam extorsisset crimen alterius per iniuriam, & deduceret illud in publicum, vel in Iudicium, Iudex deberet contra illud procedere, vt idem Sotus fatetur, membro 3. q. 1. cur non etiam dum per iniuriam detegitur à priuato in iudicio?

125

Si patefactum in generali inquisitione.

Aduerte tamen, casus suprascriptos non esse propriè excipiendos à regula illa generali, qua dicitur,

126

Li 4 Absque

Absque infamia non esse speciatim inquirendum; quia notorium Iuris vel facti plus est quam infamia. unde si præcedente infamia licet, etiam licet cum res est notoria.

Si commissum in iudicio.

127

Tertius est, Quando delictum commissum est in iudicio: ut si testis falsum deponat in iudicio, si accusator calumniatur, aut prævaricetur, aut tergiversetur. Ita Nauar. n. 88. ex Specul. Bart. & aliis. Ratio est, quia hæc crimina censentur valde noxia bono publico, eò quòd iustitiam iudiciorum publicorum vel evertant vel impediunt. unde merito ex iudiciis & vehementi suspitione contra ea procedi potest.

Si contra bonum publicum.

128

Quartus est, In crimine hæresis & apostasiæ; in his enim sine accusatore vero vel ficto, (id est, qui vicem accusatoris suppleat) etiam sine infamia, inquiri potest, ut docet Nauarrus nu. 93. & colligitur ex cap. Excommunicamus. §. Adjicimus, de hæreticis, & L. Apostatarum. 4. C. de Apostatis. Ratio est, quia hæc crimina sunt maxime noxia Reipubl. ab his enim semper impendet aliis periculum euerfionis. requiritur tamen aliqua suspicio orta ex iudiciis non leuibus.

129 Crimen læsa maiestatis.

129

Quintus est, In omni crimine læsæ maiestatis humane, ut constat per Extrauag. Frederici Imperatoris, quæ incipit, Ad reprimendum, & habetur post librum feudorum. In hoc crimine ante illam Extrauag. non poterat procedi sine infamia vel notorietate; post eam potest, ut ait Bartolus in dictam Extrauag. v. Inquisitionis, quod Nauarr. nu. 94. sic intelligit, ante illam non potuisse procedi ad inquisitionem illius criminis iam perpetrati, nisi quis de eo esset infamatus, vel manifestus: post illam, posse procedi etiam ex suspitione: ut si vnus vel plures suspicerent de aliquo, & id Iudici nuntient. tunc enim Iudicem posse procedere ad inquisitionem, seu informationem secretam, tendentem ad punitionem.

130 Suspicio communitis.

130

Sextus est, Quando inquitur in morte domini contra seruos: ut si dominus inueniatur occisus, & nesciatur auctor; iuxta L. 1. §. ad S. C. Silanianum, & contra nautas nauis submersæ; iuxta L. Quoties. 3. C. de naufrag. quia etsi nulla aliquorum hominum fama sit contra illos seruos vel nautas, tamen est quædam populi de illis suspicio. Idem dicendum quandocumque est suspicio populi vel communitatis contra aliquem; hæc enim supplet vicem infamiæ. ut docet Nauarrus ex Antonio de Butrio, Abbate, & Arcino num. 95.

131 Præcipua difficultas de praxi Iudicum secularium.

131

Sed præcipua difficultas est, Vtrum in aliis casibus licitum sit Iudici ad inquisitionem specialem procedere; & consequenter, Vtrum probanda sit praxis Iudicum secularium, qui ex denuntiatione publici officialis ad id muneris deputati, vel alicuius priuati, aut ad querelam partis offensa, quæ tamen onus probandi in se suscipere non vult, procedunt ad capiendas informationes & indicia; quibus habitis formant libellum inquisitionis. Ex doctrina enim communi Theologorum & Canonistarum, videri possit alicui hæc praxis damnanda; qui docent sine præuia infamia, vel æquipollenti, non posse procedi ad inquisitionem. quod probatur Primò, Ex Canonibus citatis. Secundò, Probat Nauarrus, quia lege diuina & naturali prohibemur inordinatè detrahere proximo, aut dare causam detrahendi. Tertio, Quia eadem lege prohibemur scandalizare proximum: ar publicatio peccati occulti est proximi scandalizatio. Quarto,

Eam esse damnandam, argumenta.

Quia licet regulariter utilis sit Reipubl. criminum punitio, id tamen verum non est, quando crimina sunt occulta, & non est accusator verus vel fictus. tunc enim utilior est Reipubl. quæta conseruatio famæ & honoris subditorum, quam punitio, qua turbatur Reipubl. & illi priuantur maximis suis bonis, honore & fama. Hinc infert, legem de non damnando sine infamia, vel alio æquipollenti, esse naturalem & diuinam, ac proinde nulla contraria consuetudine posse abrogari.

Verius tamen existimo, illam praxim non esse damnandam, si circumspectè & secundum leges vel consuetudines in Prouinciis receptas fiat; id quod in grauib. causis; (vt in furtis, homicidiis, sacrilegiis, incestibus, alijsve criminibus Reipubl. turbantibus) & non ad nudam punitionem, sed quia censetur necessarius bono Reipubl.

Hæc sententia sic limitata & explicata probari potest Primò, Quia est praxis Iudicum secularium Deum timentium in omnibus penè Prouinciis, & maxime per Italiam recepta, vt testatur Iulius Clarus quæst. 3. neque tamē a Summo Pontifice vel Episcopis idcirco reprehenduntur, aut censentur in malo statu.

Secundò, Quia ita sentiunt doctissimi Iurisconsulti cum Bartolo in L. 2. §. Si publico. & ad L. Tulliam, de adult. Cardin. Alciatus in cap. 1. de officio Iudicis ordinarij, Angelus in L. Si vacantia. C. De bonis vacant. & alij.

Tertio, Vt non fiat inquisitio sine infamia auctoris præuia, non est Iuris diuini aut naturalis, sed est Iuris positui humani, vt fatetur Sotus, de secrete, memb. 2. q. 6. dub. 2. unde infert, Papam in Ecclesia, & Principem in suo foro posse ex causa rationabili in eo dispensare: atqui Ius humanum potest contraria consuetudine legitime præscripta, (vel etiam absque præscriptione, Principe sciente & non contradicente) aboleri: ergo hoc Ius merito potest videri aboluitum in secularibus tribunalibus, si tamen vnquam fuit ibi receptum.

Quartò, Si essent frequentissimi criminosi, à quibus Reipubl. graniter perturbaretur, postlet fieri lex, vt quotiescumque fuerint duo vel tres testes contra aliquem, infligeretur ei pœna legis, absque alio accusatore vero vel ficto, vt docet Sotus supra, & Nauarr. in Rubri. de Iudiciis, num. 89. cum ait, Papam & Imperatorem ex iusta causa posse inducere novos casus, in quibus possit specialiter inquiri sine accusatore vero vel ficto: ergo similiter potest lege vel consuetudine statui, vt Iudex possit inquirere testes, etiam si non sit præuia infamia, & instituere fiscalem, qui accuset. nulla enim videtur ratio, cur si illud fieri potest, non possit etiam hoc, cum vtrouique absque infamia procedatur.

Quintò, Etiam si esset Iuris naturalis, vt non fiat inquisitio absque præuia infamia; id tamen esset intelligendum, nisi Reipubl. vel ipse inquirendus cessaret iure suo. quòd enim illud sit illicitum, id prouenit ex Iure, quòd quisque haber ad famam suam; quo iure si cessaret, non erit illicitum: atqui Resp. videtur cessisse iure suo, dum probat tales inquisitiones, easque cupit fieri: ergo non sunt illicitæ.

Sextò, Hic modus videtur necessarius ad plurimas iniurias maleficiaque prohibenda, & ad innocentiam illæsam præstandam. cum enim pauci sint qui velint accusare, & sæpè ex maleficio non sequatur infamia; sine metu, improbi viris probis, simplicibus & Religiosis, iniurias & damna infe-

132 Non esse damnandam.

133 Vt infamia præcedat, est Iuris positui.

134

135

135 Est necessarium ad bonum publicum.

inferent: quam ob causam multis locis constituuntur publici officiales, qui denuntiant Iudicibus ea quae viderunt vel audierunt, & indicent à quibus plenior informationem habere possint: quae res mirificè maleficos coërcet. etsi enim sibi persuadeant, eos qui iniuria affecti sunt, aut alios qui interfuerunt, non accusaturos, tamen valdè metuunt, ne per hunc officialem ad Iudicem res deferatur; qui deinde plenior informationem à testibus oculatis accipiet.

136 *Iudex non potest ex se incipere.* Aduerte tamen Primò, Iudicem non posse vquam de seipso incipere inquisitionem, sed semper debere aliquid præcedere, quod inquisitioni viam aperiat, & Iudicem cogat vt ex officio procedat: vt notitia publica, infamia, suspicio communis, querela partis, denuntiatio officialis, vel alterius, aut simile quiddam; alioquin totus processus est Iure nullus, vt docet Clarus q. 5. num. 4. Vnde non potest procedere ex delatione facta ei non vt Iudici, sed vt priuato; vel incerto auctore, vel suppresso nomine, etiam si in schedula nominarentur testes, qui noscent factum, vt idem docet, & exemplis declarat. quod idè statutum est, ne Iudices possint pro arbitrio impetere quos volent; & quia illis casibus idem est accusator & Iudex, quod iure gentium reprobat.

137 *Confessio sponte facta.* Nec obstat cap. Postquam. 1. de accusat. in 6. vbi dicitur, puniendum reum ex confessione coram Delegato facta, etiam si dicat se diffamatum non fuisse; quia ille Delegatus non processerat ad causam ex seipso, sed ad eam fuerat deputatus. vnde necesse est vt ibi præcesserint indicia. Deinde ille liberè confesatur cõfessus coram suo Iudice; nihil enim erat quod illi cogeret, cum posset excipere, ex libera autem confessione damnari quis potest.

138 *1. Debet constare delictum.* Secundò, Antequam Iudex inquireat de persona, priuatas informationes capiendò, debere aliquo modo ei constare de crimine, an sit commissum, vnde si crimen relinquat vestigium, vt incendium, homicidium, perfolio domus, debet ea prius inspicere, vel curare inspicere, prout fert rei conditio. si autem non relinquat, sufficit denuntiatio vel querela, ad capiendam informationem de auctore.

139 Tertio, Vbi iam constat de delicto commisso, si nihil sciatur de auctore, potest de eo generatim inquirere, & habito aliquo indicio, vocare illum ad se defendendum, instituturus contra illum inquisitionem particularem. vt docet Clarus q. 5. ex Innocentio, & aliis. Neque prædictis obstat communis doctrina Theologorum & Canonistarum, (à qua in re tanti momenti non facilè recedendum) qui docent, non esse procedendum ad inquisitionem specialem, nisi præuia infamia: quia id intelligendum est quando solùm intenditur punitio criminis, neque inquisitio putatur necessaria ad bonum Reipub. & mali compressionem: hoc autem prædicta sententia non negat. & hoc modo ista sententia videntur posse conciliari.

Ad argumenta. Ad primum argumentum, qua parte prædictis aduersari videtur, Responderi potest Primò, Canones illos loqui de Iudice Ecclesiastico: hic enim non debet procedere ad inquisitionem absq; præuia infamia & clamorosa insinuatione, qua sapius ad aures ipsius res deferatur. In cap. enim Cum oporteat, instruit Pontifex Archiepiscopus Tarracensem, quo modo debeat procedere contra Episcopum Vicent. In cap. Inquisitionis, instruit Episcopum Gebennensem, quomodo in causa Epi-

scopi & Canonicorum Valentiniensium. Denique in cap. Qualiter, Concilium generale instruit Prælatos, quomodo ad subditorum excessus inquirendos & puniendos debeant procedere. vbi etiam Concilium requirit, vt non semel tantum, sed sæpè clamor Iudici rem insinuet. vnde videri queant hæc ad Iudices sæculares non extendenda. Ideo enim absque præuia infamia Prælati non debent inquisitionem instituere, præsertim contra personas Ecclesiasticas: tum quia harum infamia plus scandalizat sæculares, quàm castigatio edificet: tum quia facilius correptione fraternæ emendari solent: tum denique quia Prælatorum potius est in spiritu lenitatis subditos quosuis, etiam sæculares, corripere, quàm asperitate pœnarum seruire. vnde Canones iubent vt non ad primam famam insinuationem inquirent; sed tum demum, quando sæpius eorum aures pulsauerit: quod tamen minimè necessarium videtur in Iudicibus sæcularibus. Rursum iubent, vt depositiones contra eum, qui infamia non laborat, minimè recipiantur, etiam si tres vel plures iurati affirmet se vidisse illum crimen committentem; vt patet cap. Inquisitionis: quod etiam minimè locum habet in Iudice sæculari. hic etiam statim per suum fiscalem debet causam prosequi, etiam si tantum sint duo testes iurati; alioquin à Principe punietur. Denique iubent vt accusationem præcedat legitima inscriptio, & inquisitionem clamorosa insinuat: at si hoc in foro externo seruaretur, rarò possent delicta puniri: rarissimi enim sunt, qui se velint inscribere; id est, sub pœna talionis suscipere onus probandi. Imò in multis regnis nõ permittitur, nisi in suis & suorum iniuriis, vel in causa ciuili, vt supra dictum est.

Respondeo Secundò, Canones illos etiam ad Iudices sæculares extendi posse, quando inquisitio solùm tendit ad punitiõnem delicti: tunc enim etiam præuia infamia requiritur. Quidam tamen putant illos in iudiciis sæcularibus, vel numquam moribus fuisse receptos, vel contraria consuetudine abrogatos.

Ad Secundam, Prohibemur quidem Iure naturæ inordinatè aliquem infamare, aut dare causam infamandi; sed negamus illos Iudices inordinatè id facere. sicut enim qui accusat aliquem de crimine occulto, quod testibus vel sufficientibus indicis probare potest, non infamat illum inordinatè: sic neque Iudex, qui ex denuntiatione informationes capit: nam habet iustam causam id faciendi, nempe vt criminosi non inualecant, vt innocentia in Reipub. sit tuta, vt omnes securè & tranquillè degant. debet tamen Iudex vt magna prudentia, & habere rationem personarum, & donec videat an res probari possit, eo modo capere informationes, vt quàm minimum fama lædatur. vnde si videt eam probari non posse, debet desistere. Idem dicendum de fiscali, qui grauitèr peccat, si accusationem suscipiat, cuius probationem putat se defecturam.

Ad Tertium, Publicatio peccati alterius, maxime sæcularis, non est scandalizatio, quando sequitur punitio: sed cedit in exemplum toti populo. ideo crimina loco celeberrimo solent publicari, & castigari.

Ad Quartum, Patet ex dictis: neque deest hic accusator fictus, nam denuntiator iuridicè denuntians, habet vicem accusatoris, vel illud, quod Iudici viam ad inquisitionem aperit.

140
Modus
Prælati
Tum.

141

142

D V B I.